

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKIMŲ KODEKSO PATVIRTINIMO, IŠIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO KONSTITUCINIO ĮSTATYMO NR. XIV-1381 57, 59 ir 61 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso 57, 59 ir 61 straipsnių pakeitimo konstitucinio įstatymo projektu siekiama užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašai būtų tikslesni.

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) sudaro rinkėjų sąrašus pagal Lietuvos Respublikos gyventojų registro duomenis. Vertinant gaunamus Gyventojų registro duomenis, nustatyta, kad pagal šiuo metu galiojančią tvarką į rinkėjų sąrašus patenka asmenys, neturintys galiojančio asmens tapatybę patvirtinančio dokumento, kurių dalis yra galimai išvykusi iš Lietuvos, nedeklaravus išvykimo.

VRK turimais duomenimis, šiuo metu yra 94 005 rinkėjai su negaliojančiais asmens pilietybę patvirtinančiais dokumentais, 61 131 iš jų paskutinės gyvenamosios vietos valstybė yra Lietuva, 32 874 – kita valstybė arba nežinoma. Pažymėtina, kad 48 092 rinkėjų, iš kurių 20 173 paskutinę gyvenamąją vietą deklaravo Lietuvoje, tokie asmens dokumentai negalioja ilgiau kaip vienerius metus.

Pagal Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 3 straipsnį Lietuvos Respublikoje gyvenantys piliečiai nuo 16 metų privalo turėti galiojančią asmens tapatybės kortelę arba pasą, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentai, patvirtinantys jo asmens tapatybę ir pilietybę (1 ir 4 dalys).

Atsižvelgiant į tai, siūloma papildyti rinkėjų sąrašų sudarymo reikalavimus ir numatyti, kad į rinkėjų sąrašus būtų traukiami tik asmenys, turintys galiojančią reikiamą pilietybę patvirtinantį asmens dokumentą, taikant analogišką tvarką, kaip asmenims, kurių gyvenamoji vieta nežinoma.

Asmenys, turintys teisę rinkti, tačiau neturintys galiojančio pilietybę patvirtinančio dokumento ir neįtraukti į rinkėjų sąrašus, neprarastų teisės balsuoti. Norėdami dalyvauti rinkimuose jie turėtų kreiptis į atitinkamą rinkimų komisiją su prašymu įrašyti juos į rinkėjų sąrašus. Tokių prašymų pateikimo tvarką nustatytų Vyriausioji rinkimų komisija.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projektą parengė Dalia Asanavičiūtė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Rinkimų kodekso 8 straipsnio 1 ir 4 dalyse yra nustatytos aktyviosios rinkimų teisės sąlygos: nurodytos reikiamos pilietybės turėjimas, taip pat asmens amžius ir (arba) nuolatinė gyvenamoji vieta. Rinkimų kodekso 53 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pagal Gyventojų registro duomenis yra sudaromas Asmenų, turinčių teisę rinkti, sąrašas, į kurį turi būti įrašomi asmenys, turintys teisę rinkti, o 54 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad tarp Asmenų, turinčių teisę rinkti, sąraše tvarkomų asmens duomenų yra pilietybė ir pilietybę patvirtinančio dokumento duomenys (4 punktas), taip pat gyvenamosios vietos deklaravimo duomenys (5 punktas). Rinkimų kodekse yra nustatyta tvarka, pagal kurią asmenys gali būti įrašomi į rinkėjų sąrašus ir gali balsuoti tais atvejais, kai jų gyvenamoji vieta nežinoma (nedeklaruota), tačiau nėra nustatyta, kad ši tvarka taikoma ir tais atvejais, kai asmuo neturi galiojančio reikiamą pilietybę patvirtinančio asmens dokumento.

Pagal Rinkimų kodekso 55 straipsnį rinkimams rengti ir vykdyti sudaromi Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašas, rinkimų apygardų rinkėjų sąrašai, rinkimų apylinkių rinkėjų sąrašai (1 dalis); šie rinkėjų sąrašai sudaromi du kartus – išankstiniai (likus ne vėliau kaip likus 39 dienoms iki rinkimų) ir galutiniai (likus ne daugiau kaip 7 dienoms iki rinkimų), kurie gali būti keičiami tik

Vyriausiajai rinkimų komisijai sutikus (2, 5 ir 6 dalys). Rinkimų kodekso 61 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyta, kad išankstiniai rinkėjų sąrašai gali būti tikslinami, jeigu rinkėjas nėra įrašytas į rinkėjų sąrašus, nes nėra deklaravęs savo gyvenamosios vietos. Rinkimų kodekso 57 straipsnyje nustatyta, kad asmenys, turintys teisę rinkti, tačiau nedeklaravę gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, norėdami dalyvauti atitinkamuose rinkimuose privalo kreiptis į pasirinktą rinkimų komisiją, Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka pateikdami prašymą įrašyti juos į rinkėjų sąrašus (1 dalis), tuomet jie gali būti įrašyti į atitinkamą rinkėjų sąrašą. Rinkimų kodekso 59 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teritorinių policijos įstaigų areštinėse, suėmimo vykdymo ir arešto bei laisvės atėmimo bausmių atlikimo vietose esantys asmenys, kurie nėra deklaravę gyvenamosios vietos, jų rašytiniu prašymu įrašomi į atitinkamą rinkėjų sąrašą. Rinkimų kodekso 142 straipsnyje nustatyta balsavimo tvarka, pagal kurią sprendžiami ir ginčytini klausimai, susiję su įrašymu į rinkėjų sąrašą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu siūloma papildyti Rinkimų kodekso 57, 59 ir 61 straipsnio nuostatas, pagal kurias į rinkėjų sąrašus įrašius asmenis, turinčius galiojantį 8 straipsnio 1 ar 4 dalį reikiamą pilietybę patvirtinantį asmens dokumentą, šiuo metu nustatyta tvarka, pagal kurią asmenys gali būti įrašomi į rinkėjų sąrašus ir gali balsuoti tais atvejais, kai jų gyvenamoji vieta nežinoma (nedeklaruota), būtų taikoma ir tais atvejais, kai asmuo neturi galiojančio reikiamą pilietybę patvirtinančio asmens dokumento. Įtvirtinus siūlomas nuostatas būtų sudaromi tikslesni rinkėjų sąrašai ir geriau užtikrinama aktyvioji rinkimų teisė, atsižvelgiant į visas nustatytas jos sąlygas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Kitų teisės aktų pakeisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti reikiamą asmenų, turinčių teisę rinkti, tačiau neįtrauktų į rinkėjų sąrašus dėl to, kad neturi galiojančio reikiamą pilietybę patvirtinančio asmens dokumento, prašymų įrašyti juos į rinkėjų sąrašus teikimo tvarką, VRK turės nustatyti, papildydama asmenų, nedeklaravusių gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, atitinkamų prašymų teikimo tvarką (Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2022 m. rugsėjo 15 d. sprendimas Nr. Sp-80 „Dėl Asmenų, turinčių teisę rinkti, sąrašo ir rinkėjų sąrašų sudarymo, tvarkymo ir tikslinimo tvarkos aprašo ir formų patvirtinimo“).

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „asmuo, turintis teisę rinkti“, „pilietybę patvirtinantis asmens dokumentas“, „rinkėjų sąrašas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.